

szégyenítő, lealázó vonását. A külön osztályokat ugyanis elnevezték «háztartási» osztályoknak. A külön osztályokat azért tartják szükségesnek, mert az elmaradott tanulók nem tudják elvégezni a teljes népiskolát iskolakötelezettségük lejártáig, azután pedig nem járnak iskolába.

A kiválogatást az igazgatók végezték. Mindenekelőtt összeállították azoknak a 9—12 éves leányoknak a névsorát, akik orvosi szempontból normálisak ugyan, de erősen elmaradottaknak számíthatnak és nem végezhetnék el a népiskolát. Átlag a tanulók 15%-a került ebbe a névsorba, iskolánként pedig 45—50. A többi tanulókat úgy osztották be, hogy egy terem és egy tanítónő szabad maradjon. Ezt a termet lehetőleg úgy válogatták ki, hogy tágas, világos, tiszta legyen, egyszerű ízléssel díszítve és főleg közel a konyhához.

A háztartási osztályok nevéhez alkalmazták a bennük folyó tanítást is, úgy, hogy tág teret engedtek a háztartási óráknak és gyakorlatoknak. Az ilyen osztályok vezetőiül különösen szelid és türelmes tanítónőket választottak ki, akik azonban szigorúan is bánnak a gyermekekkel. A tanítást igyekeznek állandóan közvetlen kapcsolatba hozni az étellel, a valósággal és a háztartási gyakorlatokkal, úgy, hogy a tanulók alig veszik észre, mikor sajátítanak el történeti, földrajzi és természettudományos ismereteket. A tanítás mindig beszélgetés alakját ölti, igyekszik kihasználni a tanulók tevékenységi vágyát.

A kísérlet még csak második évében van és a franciák meg vannak elégedve az eredménnyel. Optimista nézőpontjukat nem tudjuk a magunkévá tenni. Nem lehetne arra törekedni, hogy az állandó, közvetlen kapcsolat a valósággal, az étellel minden tanításban megjelenjen? És főleg nem lehetne-e minden tanítást beszélgetések alakjába önteni ezen az elemi fokon és úgy sajátíttatni el az ismereteket, hogy a tanulók maguk se vegyék észre, mikor tanulnak földrajzot, mikor fizikát? Vagy az a fontos, hogy az elemi iskolás tanuló egy csomó tudomány nevét tanulja meg elsősorban, nem pedig hogy mennél több ismeretet vigyen magával az életbe? Talán ezeket a kérdéseket nemcsak a reimsi iskolák vezetőinek, de nekünk is jó lenne fontolóra vennünk.

*

A népoktatás reformja Szászországban. A német államok között alig van még egy, amelynek népnevelése oly magas színvonalon állana, mint Szászországé, ezt azonban inkább a tanító-ság ideális köteleességteljesítésének és a lakosság magasfokú értelmességének tulajdoníthatjuk, mint a helyes iskolai politikának. A kormányzat sohasem tudott megszabadulni bizonyos hibás felfogásoktól és abban az új törvényjavaslatban is nagyfokú elmaradottságról szol-

gáltat bizonyítékokat, amelyet a közelmultban bocsátott ki a népmenedelésügy reformálása céljából. Az iskolákban mint eddig, ezután is igen nagy befolyása lesz e törvényjavaslat szerint az önkormányzatnak. Az iskolafenntartó közösségtől függ, hogy általános népiskolát akar-e csak felállítani, vagy többfélélt (egyszerű, középfokú, felső népiskola), ahol azonban a viszonyok megengedik, a népiskolát középfokúnak kell szervezni. Részletesen intézkedik a javaslat a kisegítő iskolák szervezéséről is. A tanítás nem ingyenes, de a tandíjat lehet progresszíve megállapítani. A szülők tartoznak gondoskodni a tankönyvekről és egyéb iskolai szerekről is.

Megmarad az iskolák szigorú tagolása felekezetek szerint. Minden gyermek a maga felkezetének iskoláját köteles látogatni, ettől eltéréseket csak mindkét iskolafenntartó testület meghallgatása alapján engedélyezhet a tanfelügyelő. Felekezetnélküli szülők gyermekeinek valamely törvényesen bevett felekezet vallásoktatásán részt kell venniök. Egyházi rendek, kongregációk és hasonló egyházi közösségek csak külön törvény alapján szervezhetnek iskolát.

A tanításra vonatkozó intézkedések közt van a javaslatnak az a követelése, hogy az iskola épülete közelében legyen a tanulók számának megfelelő torna- és játszótér, nagyobb iskoláknál tornaterem is. Az osztálylétszám felső határát 60-ról 50-re szállítja le a javaslat, egy tanító tanítása alá legföljebb 80 tanulóat rendel (120 helyett). A vallásoktatást az egyház ellenőrzi és a helyi lelkész végzi. Ezután leányok számára is kell egy-kétéves tanfolyamú ismétlőiskolát szervezni. A fiúk ismétlőiskolájában heti 12 órára lehet a tanítást kiterjeszteni.

A tanítók és tanítónők szolgálatba lépéskor nemcsak szolgálati esküt kötelesek tenni, hanem hithűségi nyilatkozatot is. Az iskolafenntartó közösség vallásáról kitérő tanító állását elveszti. (Ez tanítónőkre nem vonatkozik.) A tanítószemélyzet fizetéséről külön törvény fog intézkedni. Az egyszerű iskolák tanítóinak kötelezettsége heti 32 óra, a középfokú és felső iskolákon az óraszámot a viszonyokhoz képest csökkenteni kell. A kisegítő és ismétlő iskolák tanítóinak hetenkint 28 órát kell tanítaniok. Az iskolai gondnokság elnökét a maga köréből választja; ezentúl lehet majd tanítókat és igazgatókat is megválasztani.

Ezek a javaslat fontosabb pontjai. Minden haladás mellett is sok lenne még az elmaradottság és hazájában nem is örülnek neki. A tanítószágot elsősorban az bántja, hogy lényeges reformjavaslatait teljesen figyelmen kívül hagyták. De az országgyűlés liberális pártjai is fel akarják venni a harcot a javaslattal szemben és ez nagyon kétséges, hogy lesz-e törvény ebből a javaslatból.